

روایت پنجم) برخی از بزرگان به روایات مستفیضة ای که می گوید «رجم زانیه باید تا زمان بچه دار شدن به تاخیر بیافتد» استفاده کرده اند که سقط جنین مطلقاً حرام است.

«منها الأخبار المعتبرة المستفیضة الدالّة علی وجوب تأخیر رجم الزانیة الحامل إلی أن تضع ما فی بطنها، فإنّ المستفاد منها عرفاً أنّ العلة فیها هی لزوم حفظ حرمة حیاة حملها، لا سیّما و قد ورد عنهم علیهم السّلام أنه لیس فی الحدود نظر ساعة.

و نذكر من هذه المستفیضة موثقة عمّار الساباطی، قال: سألت أبا عبد الله علیه السّلام عن محصنة زنت و هی حبلى، قال: تقرّ حتّى تضع ما فی بطنها و ترضع ولدها ثم ترحم.

و موضوع وجوب التأخیر كونها حبلى و یعمّ جمیع المراحل المتواردة علی الحمل من كونها نطفة الی أن تصیر جنیناً تامّ الخلقة، فیدلّ علی لزوم حفظ حیاته و حرمة إعدامه فی جمیع تلك المراحل.»^۱

با توجه به آنچه در این باره گفتیم، می توانیم بگوئیم، سقط جنین از منظر فقهای شیعه مطلقاً حرام است (الا اینکه تراحم با سلامت مادر پیدا کند)

حال: می توان با این نکته، اشکال را به صورت پررنگ تری مطرح کرد:

«از آنجا که شبیه سازی مستلزم آن است که قطعاً مواردی از جنین های تشکیل یافته معدوم شوند، آیا می توان این عمل را حلال دانست؟»

ما می گوئیم: در پاسخ به این مسئله می توان گفت که:

شبیه سازی مصداق سقط نیست، چراکه سقط در جایی صادق است که به صورت آگاهانه و عامدانه، یک جنین را از حیات خارج نمائیم. در حالیکه طبیب قصد این عمل را ندارد بلکه می داند که ممکن است از این جنین ها، بسیاری شان به کمال نرسند. (مثل اینکه اگر یک مرد می داند رحم همسرش نمی تواند جنین را نگاه دارد. آیا در این صورت مقاربت حرام است؟)

به عبارت دیگر: با توجه به اینکه آنچه حرام است اسقاط جنین است ولی «سقط جنین به طور غیر ارادی و بدون مباشرت انسان» محکوم حکم تکلیفی نیست، و با توجه به اینکه آنچه در شبیه سازی صورت می پذیرد آن است که پزشک به نیت ایجاد جنین، اقدام می کند و هیچ قصدی برای اسقاط ندارد.

۱. کلمات سدیدة فی مسائل جدیدة؛ ص: ۷۳

می گوئیم: چون عرفاً پزشک عامل اسقاط نمی باشد، علم به اینکه بعضی از مصادیق از بین می روند نمی تواند باعث آن شود که پزشک را «سبب سقط» بدانیم (مثل اینکه اگر کسی آدم برفی می سازد ولی می داند فردا در اثر گرمای خورشید آب می شود، آیا به او می گویند «معدوم کننده آدم برفی».

ان قلت: اگر کسی امروز بمب می سازد ولی می داند (در عین حالی که قصد ندارد) فردا در اثر گرم شدن هوا منفجر می شود، آیا این فرد سبب انفجار نخواهد بود؟

قلت: اولاً: در اینجا «فرد سازنده بمب» سلب انفجار نیست ولی چون در این مورد، باید مانع از انفجار شد (چون از اموری است که شارع تحقق آن را نمی خواهد)، فرد باید از این عمل خودداری می کرد پس ساختن چنین بمبی، حرام است نه از این باب که فرد سبب این عمل است بلکه از این باب که می توانست مانع شود و نشد.

ثانیاً: اگر هم عرفاً در این مورد، فرد «سبب» به حساب آید، ولی حکم سبب، در موردی جاری می شود که عرفاً به عمل مکلف، سبب گفته شود (مثل مثال بمب) ولی اگر عرفاً بر عمل مکلف سبب اطلاق نشود، حکم حرمت را نمی توان جاری دانست، پس فارق بین این دو مورد، برداشت عرفی است. (چراکه در ایجاد جنین، همه تلاش پزشک برای حفظ همه موارد است و اگر بتواند همه جنین های کاشته شده را حفظ می کند).

و لکن الانصاف:

مسئله از این جهت خالی از اشکال نیست چراکه اولاً «مرگ جنین» هم از امور هامه است و لذا باید مانع از آن نیز شد و ثانیاً: بعید نیست بگوئیم عرفاً، ایجاد جنین ها در چنین صورتی سبب مرگ مواردی است که از بین می رود.

دلیل سیزدهم:

شبيهه سازی ممکن است در مراحل اولیه تحقیق به پیدایش انسان های ناقص الخلقه منجر شود و این کار حرام است. (نقصان خلقت می تواند از حیث ظاهری باشد و می تواند در امور عقلی باشد و می تواند به عدم امکان حیات طولانی باشد)

ان قلت: تولد موجود ناقص الخلقه محتمل است و یقینی نیست.

قلت: چون علم می گوید (علی فرض) که مثلاً ۵۰٪ موارد ناقص الخلقه هستند پس ایجاد چنین مواردی به حجیت علمی، ۵۰٪ ناقص الخلقه ایجاد می کند.

ما می گوئیم:

اولاً: صغریاً این فرض محل تردید است

ثانیاً: اگر چنین فرضی باشد، می توان درباره این مطلب، همان نکاتی را مطرح کرد که در ذیل دلیل دوازدهم مطرح کردیم.

جمع بندی بحث شبیه سازی:

انصاف آن است که دو دلیل آخر را نمی توان به راحتی کنار گذاشت مگر اینکه بگوئیم:

پیشرفت علمی واجب است چراکه رفع الآم عمومی بشر محتاج آن است و قدرت جامعه مسلمین وابسته به آن است و پیشرفت علمی وابسته به این امور است و لذا مفسده این امر با مصلحت ملزمه پیشرفت علمی تراحم می کند.

